

КУЛЬТУРА

штотыднёвая грамадска-палітычная газета

выдаецца з кастрычніка 1991 года

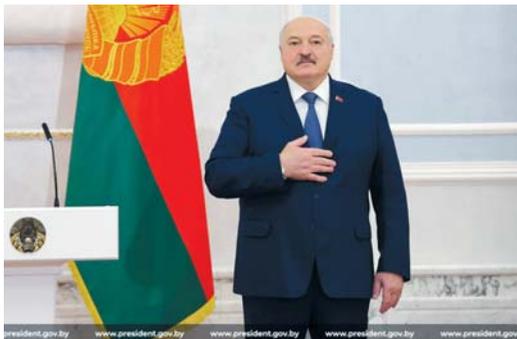
№ 40 (1687)

4 кастрычніка 2024 г.

У першую нядзелю кастрычніка ў Беларусі адзначаецца Дзень настаўніка. Гэта свята, калі мы з асаблівай цеплынёй успамінаем усіх, хто звязаў жыццё з няпростай справай навучання і выхавання дзяцей.

Працяг тэмы – стар. 12

сандр Лукашэнка расправёў пра нашу краіну. Прэзідэнт адзначыў, што мы маем шматгранную гісторыю, у якой намала гераічных старонак. Мы ганарымся слаўнымі подзвігамі продкаў, прадавімі сучаснікамі, якія прадаўжаюць умацоўваць Айчыну і выхоўваць дастойную змену.

— Хутка вы самі пераканаетесь, наколькі беларусы гасцінныя і міралюбныя. Нятрэба на ўсё большыя патрозы і выклікі, дзе ры нашага дома заўсёды застаюцца адчыненымі, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка. — Красмоўнае свецчанне — блізкавы рэжым для грамадзян 35 еўрапейскіх дзяржаў, устаноўлены гэтым летам.

Прэзідэнт таксама сказаў: “Для нас няма недружалюбных народаў і другародных краін. Велаю, што і да беларусаў ва ўсім свеце ставяцца з сардэчнасцю і цеплынёй”.

Разам з тым Кіраўнік дзяржавы з жалем канстатаваў, што мірная, квітнёная і суверэнная Беларусь у асобных заходніх палітыках выклікае раздражненне, якое перарастае ў перадузятасць.

— Яны лічаць нармальным сваё аднабокае ўстаўленне ўспрыманне светаўладкавання, дзе ёсць людзі першага і другога сорту. А калі нехта не згодны з іх пунктам гледжання — душаць санкцыямі і рознымі абмежаваннямі. Мінск з такой несправядлівасцю сутыкаецца ўжо шмат гадоў, практычна ўсю суверэнную выдольную гісторыю, — заўважыў Аляксандр Лукашэнка. — Тым не менш мы

біром на сябе смеласць праводзіць самастойную палітыку, унутраную і знешнюю. І заўсёды адстойваем сваю пазіцыю, заснаваную на міжнародным праве і справядлівасці.

Лідар адзначыў, што ў адрас нашай краіны гучаць неабгрунтаваныя прэтэнзіі, напрыклад аб садейнічанні нелегальнай міграцыі. Кіраўнік дзяржавы нагадаў: рэспубліка ў межах сваіх магчымасцей і міжнародных абавязанасцей спыняе работу нелегальных міграцыйных каналаў і супрацьстаяць транснацыянальнай злачыннасці.

Чарговай нагодай для знешніх нападаў на Беларусь будзе, на словах Аляксандра Лукашэнка, кампанія на выбарах Прэзідэнта. Але расхістаць сітуацыю і ўцягнуць краіну ў бездань хаосу мы не дазволім.

— Нашых людзей не трэба агітаваць за Беларусь. Яны разумеюць, што сама і ёсць гэтая Беларусь. Моцная, стабільная і незалежная. Толькі беларускі народ мае права вырашаць свой лёс, палдабешча гэта некаму ці не, — заявіў Кіраўнік дзяржавы.

Прэзідэнт звярнуў увагу на пералік краін, паслы якіх прысутнічалі на цырымоніі.

— У гэтай зале ўражальная дыпламатычная геаграфія. Тут сабраліся людзі па духу людзі, звязаныя адзіным імкненнем — стварыць і умацоўваць сувязі на карысць выдольных нашых краін, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Падрабязней — на president.gov.by.

Ствараць і ўмацоўваць сувязі

Для нас няма недружалюбных народаў. Аб гэтым Аляксандр Лукашэнка заявіў 1 кастрычніка, калі прымаў даверчыя граматы і паслы дзевяці краін. Урачыстая цырымонія адбылася ў Палацы Незалежнасці.

Даверчыя граматы Прэзідэнту ўрачыталі паслы Кітая, Казахстана, Сербіі, Алжыра, Маўрытаніі, Бурунді, Кувейта, Дамініканскай Рэспублікі і Уругвая. Вішнёўшчы кіраўнікоў дыпламатычных місій у Беларусі з афіцыйным уступленнем на пасалы, Аляксандр Лукашэнка.

З удзячнасцю за вопыт і мудрасць

Кожны год у першы дзень кастрычніка мы ўшаноўваем тых, у каго за плячыма доўгі шлях, вопыт і мудрасць. Мерапрыемствы з нагоды Дня пажылых людзей прайшлі ва ўстановах культуры па ўсёй краіне.

У гонар старэйшага пакалення ў музей-запаведніку “Нясвіж” зладзілі культурнае мерапрыемства “Прыгажосць і ўзрост”. Уваход у палацавы ансамбль і ратушу для пажылых людзей быў бясплатным.

У замкавым комплексе “Мір” правалі акцыю “Музей адкрыты для нас”. Грамадзяне Беларусі, якія дасягнулі пенсійнага ўзросту, бясплатна азнаёміліся з пастаяннымі і часовымі выставамі.

Для гэтай жа катэгорыі насельніцтва ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры і яго філіялах 1 кастрычніка абвясцілі дзень адчыненых дзвярэй. Пры праўд’яўленні адпаведнага дакумента наведваль-

нікі мелі права волнага ўваходу і маглі ўбачыць экспазіцыі на аснове фонду.

Да акцыі далучыўся і Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Влікай Айчынай вайны. Для пажылых людзей тут арганізавалі бясплатныя экскурсіі па выставе “Адзінай паміж нас” вернай”, прысвечанай 80-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і ў экспазіцыі “Музей. Час. Паміць”, створанай ў рамках праекта “Адкрыты фонды”.

Магілёўскі абласны мастацкі музей імя П. В. Масленікава традыцыйна паўдзельнічаў у рэспубліканскай акцыі “Павага. Клопат. Адакнасць”. Мэта ініцыятывы —

адацца даніну павягі старэйшаму пакаленню за ўклад у развіццё дзяржавы і нагадаць моладзі аб адказнасці перад пажылымі людзьмі. Акрамя волнага ўваходу на пастаянную і часовыя выставы музей прапанаваў экскурсіі па карціннай галерэі народнага мастака Беларусі П. В. Масленікава.

Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў запрасіў “віноўнікаў” урачыстасцей па праекце Захара Кудзіна “З’ява”. А Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур — на канцэрт “Планета людзей”. Рамансавыя паўдзельнічаў у рэспубліканскай акцыі “Павага. Клопат. Адакнасць”. Мэта ініцыятывы —

адацца даніну павягі старэйшаму пакаленню за ўклад у развіццё дзяржавы і нагадаць моладзі аб адказнасці перад пажылымі людзьмі. Акрамя волнага ўваходу на пастаянную і часовыя выставы музей прапанаваў экскурсіі па карціннай галерэі народнага мастака Беларусі П. В. Масленікава.

Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж” — у чарговы раз найлепшых музеяў краіны па пазабоджэтных даходах. Якім быў шлях да поспеху?

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка 20 ліпеня 2012 года падчас адкрыцця асноўнай экспазіцыі самага закам’ята айначнага музея пакінуў запіс у кнізе ганаровых гасцей: “Багатае культурнае і гістарычнае спадчына Беларусі выклікае пачуццё гонару ў кожнага яе жыхара. Адным з унікальных помнікаў архітэктуры з’яўляецца палацава-паркавы ансамбль у Нясвіжы, уключаны ў Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА. Не аднойчы абнаўляўся ён пасля войнаў, пажараў і перыяду забыцця. Дзякуючы рабоце рэстаўратараў, будаўнікоў і спецыялістаў музейнай справы сёння мы бачым Нясвіжскі замак ва ўсім яго харэсце. Найхай і з’яўляецца выдатны твор айначнага дойдліства застаецца ўвабленнем культурнага багацця Беларусі, сім-

валам невычэрпных стваральных сіл і здольнасцей нашага народа”.

Рэстаўрацыя палацава-паркавага ансамбля вялася з 1997 па 2012 год, Нясвіжскага замка — з 2004-га. Работы фінансаваліся за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту і фонду Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва. За гэты час Кіраўнік дзяржавы даў 19 даручэнняў, якія датычыліся рэстаўрацыі і рэканструкцыі комплексу. Лідар кантраляваў усе працэсы. У прыватнасці, пасля асабістай праверкі Аляксандрам Лукашэнкам ходу рэканструкцыі ў 2008-м быў зменены генпландрацьчы.

З ліпеня 2012-га палац дзейнічае як паўнаватарны музейны аб’ект. За кароткі час скарачана ператварылася ў адзін з самых папулярных

музеяў Беларусі, які штогод прымае каля 400 тысяч наведвальнікаў.

Сёння Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”, па словах дырэктара Дзмітрыя Яшчанкі, мае ў адміністрацыйным кіраванні больш за 20 будынкаў. Акрамя ўсім вядомага палаца, гэта таксама касцёл Божага Цела і Нясвіжская гарацкая ратуша. Дарчы, у музея ёсць тры ўласныя аб’екты грамадскага харчавання. Налета плануецца адкрыць яшчэ адзін.

Установа дае працу за канкурэнтнай заробатнай платой 200 жыхароў горада, стабільна ўваходзіць у чарвёрку найлепшых музеяў краіны па пазабоджэтных даходах. Так, у 2023 годзе арганізацыя заробіла каля сямі мільёнаў беларускіх рублёў.

Даручэнне Прэзідэнта аб парытэтным фінансаванні ўстанова культуры прадстаўніцтва музея-запаведніка пастыхова перавыконваюць.

Будучыня мастацтва і культуры

У Бішкеку з 30 верасня па 5 кастрычніка праходзіць Першы адкрыты дзіцячы Дзельфійскі гульні краін — удзельнікі Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

11 намінацый, звязаных з класічнымі, народнымі і сучаснымі відамі мастацтва, амаль паўтысячы юных талентаў з усіх краін СНД, каля 30 вядомых дзеячаў культуры і мастацтва Садружнасці ў складзе міжнароднага журы — статыстыка спаборніцтва ўражвае. Ды і мэта гандыёныя — пашыраць Дзельфійскія гульні як вышэйшага форуму мастацтваў, захаванне і развіццё нацыянальных культур, заахаванне міжкультурнага дыялогу, умацаванне сувязей паміж краінамі СНД, падтрымка прафесійнага росту творчай моладзі.

Конкурсная праграма мерапрыемства ўключае намінацыі “Фартэп’яна”, “Скрыпка”, “Класічная гітара”, “Вывуленчае мастацтва”, “Эстраднае спевы”, “Народны танец”, “Народныя спевы”, “Ды-дэ-дэ”, “Фэстываліна” — “Народныя інструменты”, “Мастацкія рамествы” і “Песні на мове жэстаў”. Удзельнікі дэманструюць майстэрства ў двух тэрах. Азіткі выстаўляюць высокапрафесійнае журы. Дзіцячы Дзельфійскі гульні — гэта ўнікальны шанец убачыць будучыню мастацтва і культуры СНД.

Удзельнікі з Беларусі змагаюцца ў сямі намінацыях: “Фартэп’яна”, “Скрыпка”, “Эстраднае спевы”, “Вывуленчае мастацтва”, “Народныя спевы”, “Мастацкія рамествы”, “Народны танец”. Напярэдадні прапанаваўныя выбараніявыя праходзіць актыўныя рэзультаты. Нашы юныя таленты годна прадстаўляюць краіну на міжнародным творчым спаборніцтве. Першы конкурсны дзень прынес беларускай дзельфійцы поспехі: усе нашы удзельнікі трапілі ў другі тур.

Якія яшчэ падзеі чакаюць зорахач за Сінявокай у найбліжэйшы час? Сачыце за навінамі ў Telegram-канале “Культура і Мастацтва”.

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анастасіі Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 1 кастрычніка. Дзякуючы відэасувязі да пасяджэння таксама далучыліся кіраўнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Удзельнікі сходу абмеркавалі шэраг пытанняў па прафесійнай падрыхтоўцы адмыслоўцаў галіны ў вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навуковых установах. Гаварылі ў тым ліку пра стварэнне групы з таленавітай моладзі ў БДУКМ для падрыхтоўкі дасведчаных, канкурэнтаздольных рэжысёраў масавых свят рэспубліканскага ўзроўню. Былі заслушаны і зацверджаны прапановы па арганізацыі

адбору нумароў найлепшых навучэнцаў і творчых устаноў розных адукацый ў сферы культуры для буйных масавых мерапрыемстваў. Палчас нарады прагучала справаздача аб падрыхтоўцы да святкавання 100-годдзя беларускага кіно і раскладзе асноўных урачыстасцей. Таксама гаворка ішла пра вынікі выканання тарыфнага пагаднення з прафсаюзамі.

30%
Надбавка:
не менш як...

За апошні час Міністэрства культуры сумесна з прафсаюзамі шмат зрабіла для выканання ўстаноўкі галіны тарыфнага пагаднення ў частцы надбавак за працу па кантракце.

Арганізацыі нашай сферы, што тэрытарыяльна падпарадкоўваюцца выканкамам Мінска, Мінскай і Брэсцкай абласцей, поўнасьцю задаволілі патрабаванне аб памеры гэтай надбавкі, не меншым за 30%. Пытанне практычна вырашана і ў Гродзенскай, Магілёўскай абласцях.

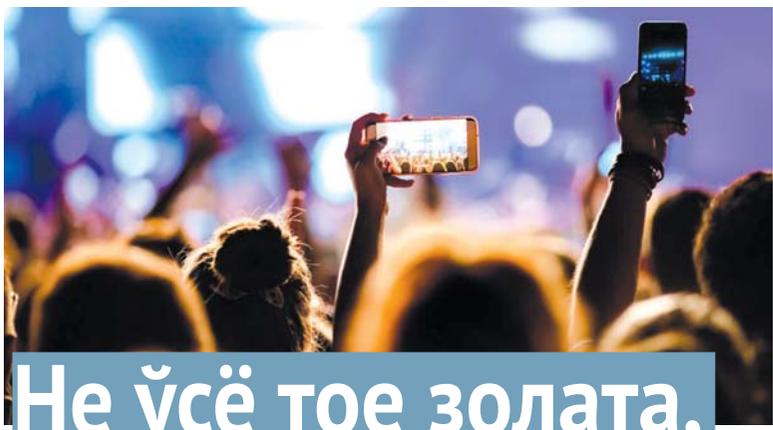
У цэлым з красавіка па верасень колькасць устаноў галіны, якія яшчэ не выканалі адпаведныя паказчыкі, скарацілася амаль удвая. На канец жніўня такіх было 84. Пры гэтым 64 з іх — арганізацыі Гомельскай вобласці.

Давядзенне надбавак за працу па кантракце да належнага ўзроўню працягнецца пазатпа ў рамках прадулжэжанага фінансавання. Кіраўніцтва галіны заклікае выкарыстоўваць усе законныя магчымасці для павышэння заробкаў у сферы культуры.

Паважаныя падпісчыкі!

Да Дня работнікаў культуры (13 кастрычніка) у нашым Telegram-канале абвешчаны збор слоў падзякі прадстаўнікам сферы. Далучайцеся! Дзяліцеся яркімі ўражаннямі і цёлымі ўспамінамі. Найлепшыя допісы будуць апублікаваны на старонках святочнага выпуску газеты "Культура".

Не ўсё тое золата, што блішчыць

І не ўсё тое конкурс, што гучыць. Народная мудрасць міжволі прыходзіць у галаву, калі даведваешся аб чарговым творчым "конкурсе" з прыгожай назвай і дакладнымі цэнамі на "лаўрэатства".

І ў каторы раз хочанца папярэзіць настаўнікаў і башкоў, якія не шкадуюць высілкаў, матывуючы дзейні займацца разнастайнымі мастацтвамі: не кідайце грошай на ветер! У нашай краіне ладзіцца шмат прастадыжных творчых спаборніцтваў, для ўдзелу ў якіх патрэбны толькі талент. Ніякай платы! Наадварот, пераможцам такіх конкурсаў уручаюць прызы і пагарункі, даюць ільготы пры паступленні ў вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навучныя установы.

Поўны спіс падобных мерапрыемстваў змяшчае ў пастанове Савета Міністраў ад 2 красавіка 2015 года № 263. Яна мае назву, якая гаворыць сама за сябе. — "Аб арганізацыі і правядзенні на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь фэсчальных спаборніцтваў, для ўдзелу ў якіх патрэбны толькі талент. Ніякай платы! Наадварот, пераможцам такіх конкурсаў уручаюць прызы і пагарункі, даюць ільготы пры паступленні ў вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навучныя установы.

12 мерапрыемстваў з рэспубліканскім, нацыянальным або міжнародным статусам, перамога ў якіх дае льготу пры паступленні

ВНУ і ССНУ. Дакумент зацвярджае Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і публікуе на сайце ведамства. Так, Пералік конкурсаў, пераможцы якіх маюць права на залічэнне без уступных іспытаў у установы вышэйшай адукацыі і па-за конкурсам ва ўстановы сярэдняй спецыяльнай адукацыі на спецыяльнасці, якія адпавядаюць намінацыям

творчых конкурсаў і фестываляў у сферы культуры, у 2024 годзе, змяшчае 12 мерапрыемстваў з рэспубліканскім, нацыянальным або міжнародным статусам. 19 чалавек, якія занялі на гэтых спаборніцтвах прызавыя месцы, сёла сталі студэнтамі і навучэнцамі па льготу. У мінулым га годзе такую магчымасць скарысталі 33 пераможцы 11 конкурсаў.

Культурная сталіца Беларусі — ракурсы штодзённай адказнасці

Пытанні на гэту тэму абмеркавалі на чарговым пасяджэнні прэс-клуба РВУ "Культура і Мастацтва". Да ўдзелу ў размове запрасілі дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу і мясцовых Саветаў, кіраўніцтва райвыканкамаў і прадстаўнікоў устаноў культуры. Тых, чья дзейнасць непасрэдна звязана з падрыхтоўкай і правядзеннем маштабных культурных мерапрыемстваў.

усіх куткоў Беларусі, але і 3-за мяжы. Для іх гэта выдатная магчымасць дакрануцца да каранёў.

БЯЛЫНІЧЫ-2024

Сёлетнюю культурную сталіцу на мерапрыемстве прадставілі намеснік старшыні Бялыніцкага райвыканкама **Святлана Пятанчык**, якая кумырае п'яцатні сацыяльнай сферы і паздагінчай работы, а таксама загадчык сектара абслугоўвання і інфармацыі Бялыніцкай цэнтральнай раённай бібліятэкі **Алена Грыбайлава**.

Яны адзначылі, што гэты год насычаны змяняльнымі падзеямі. У раён прыязджаюць сотні турыстаў. І работы ў мясцовых установах культуры і ўлады стала шмат.

Так, колькасць творчых сустрэч з пісьменнікамі і паэтамі, якія паходзяць з гэтых мясцін, павялічылася больш чым у тры разы. Цяпер падобныя мерапрыемствы ладзяць штомесячна: сёлета бялыніцкі літаратары выдалі шэсць кніг. Гэта вялікая лічба. Мясцовая бібліятэчная сетка займае бібліюбус на 12 маршрутах, дорачы сустрэчу з кнігай жыхарам 71 населенага пункта.

Ярка ў Бялынічах адзначылі Дзень народнага адзінства. У раёне прайшла акцыя "Беларусь, наперад!". У праграме — тэмагучыня членства, малалічэжныя велатрабег, урачыстае ўскладанне кветак да брацкіх пахаванняў і да помнікаў героям, конкурс малюнкаў, арганізацыя фотазон, вылікі святочны канцэрт з фееверкам.

Скарэстаўніўся статусам культурнай сталіцы, Бялынічы завябілі да сябе гадоўных зорак міжнароднага фестываля "Анімаўка-2024". У мяс-

цовым кінатэатры з аніслагам прайшлі мерапрыемствы з яго удзельнікамі, прагляды конкурсных стужак, творчыя сустрэчы.

У кастрычніку Бялынічы наведваюць прадстаўнікі сёлетняй культурнай сталіцы Расіі — Ніжняя Ноўгарада. Потым пройдзе міжнародны пленэр па жывапісе "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве", распачыцца "Бялыніцкая гэтагальная восень".

ПЕРАЕМНІКІ

Гаральскі асяродак — важны складнік агульнай культуры. Прадстаўнікі ўлад Іванава распавялі пра сваю дзейнасць па папярэжэнні да 2025 года, калі іх горад прыме эстафету культурнай сталіцы Беларусі ад Бялыніч.

Старшыня Іванаўскага раённага Савета дэпутатаў **Рыгор Сыса** і намеснік старшыні Іванаўскага райвыканкама **Віталь Клышко** паведамілі, што горад чакае маштабнае добраўпарадкаванне. Будуць уладкаваныя пад парквыя масавыя мерапрыемствы ў цэнтральнай плошчы і гаральскім парку. Плошча атрымае пешаходныя фантан, а парк — сцэнічны комплекс. Таксама пад парквыя культуры прыстадуць тэрыторыі вакол басейна.

Рыгор Сыса адзначыў, што падрыхтоўка горада да прыямання статусу культурнай сталіцы распачылася нават не сёлета, а нашмат раней. І запусціў усе аб'екты на вышэйшым узроўні. У доказ прышлі ўладую арганізацыю і правядзенне папулярных брэндывых фестываляў "Мотальскія прысмакі" і "Фальклор без меж", якія традыцыйна ладзяцца ў рэгіёне. — Мы самабытныя ў сваёй спадчыне, — падкрэсліў

старшыня Іванаўскага раённага Савета дэпутатаў. — І будзем рабіць на гэтым акцэнтах. А мэта ў нас адна, агульная з усімі іншымі культурнымі сталіцамі. Яе вызначаюць словы песні: "Трэба трымацца разам, у аднасці наша сіла".

Віталь Клышко заўважыў, што "культура — гэта не толькі песні і танцы, але і добраўпарадкаваныя тэатры". Прадстаўнікі гаральскага ўлад запусцілі, што дэталёвае планаванне і дакладнае вызначэнне рэсурсаў, нароўні са здаровымі амбіцыямі устаноў культуры, будучы залогам паштохага правядзення ўсяго комплексу мерапрыемстваў года, калі Іванава стане культурнай сталіцай Беларусі.

Віктар Гаўрыш
Фота Уладзіслава ШЛАПАКА

Скульптурная кампазіцыя "З'яўленне коня" ў Бялынічах

Наводзячы масты

Цікава і карысна прайшлі Дні культуры Беларусі ў Новасібірскай вобласці.

Мерапрыемства праводзіла 26—28 верасня пры падтрымцы міністэрства культуры Беларусі і Расіі, Урада і Міністэрства культуры Новасібірскай вобласці. Дэлегацыю нашай краіны ўзначальваў першы намеснік міністра культуры **Валерый Грамада**.

Праграма ўражвала разнастайнасцю. Прыхільніка якасных фільмаў запрасілі на Дні беларускага кіно. З анімагам прайшоў выставачны праект Нацыянальнага гістарычнага музея “Беларусь у рытме традыцый”. Публіка ад душы апладзіравала салістам нашага Вялікага тэатра, знакамітым калектывам, народным і заслужаным артыстам падчас талка-шоу майстроў мастацтваў Беларусі ў Новасібірскай дзяржаўнай філармоніі. Пашыша асартымантам і культурна-забаўляльнай праграмай VII кірмаш беларускіх тавараў. І, вядома ж, было шмат карыснай, цікавай і прадуктыўнай камунікацыі.

КІНО Для ўсіх

Дні беларускага кіно пачаліся з паказу ваенна-гістарычнай драмы “Час вярнуцца” рэжысёра Івана Паўлава. Карціна прысьвечана падзеям Вялікай Айчыннай вайны. Намеснік міністра культуры Новасібірскай вобласці — начальнік упраўлення прафесійнага мастацтва, культурнай спадчыны і

адукацыі Ірына Рудкоўская ў эфіры мясцовага тэлекампаніі падкрэсліла, што беларускае кіно заўсёды вельмі блізкае расійскім гледачам, што яно цёпла адукае іх сэрца. Па словах Ірыны Міхайлаўны, асабліва важна было ўбачыць новую стужку “Беларусь” менавіта цяпер, напярэдні 80-годдзя Вялікай Перамогі, якое налета адзначае брацкія народы.

УЗАЕМНАЯ ЦІКАВАСЦЬ

Старт маштабнай выставе Нацыянальнага гістарычнага музея “Беларусь у рытме традыцый” даў у Новасібірскім дзяржаўным краязнаўчым музеі першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Валерый Грамада і першы намеснік губернатара Новасібірскай вобласці Юрый Петухоў.

Экспазіцыя расказвае аб традыцыйных народных рамяствах — ткацтве і вышыўцы, бандарнай і ганчарнай справах, разьбе па дрэве, валенні з шэрсці. Прадстаўлены выбары з саломы, лазы, бяросты. Уразіла наведвальнікаў і багатая калекцыя беларускіх народных строяў, малючкі этнографіі і мастака Міхаіла Раманюка, які аллюстраваў рэгіянальныя варыянты аўтэнтычнага касцюма.

Юрый Петухоў адзначыў каштоўнасць праекта як па напамуненні, так і па значэнні:

— Выстава аб’яднала этнаграфічныя калекцыі двух музеяў, што важна для нас. Увесну Новасібірская вобласць прадставіла сваю культурную разнастайнасць у Беларусі, цяпер калегі наведвалі наш рэгіён. Палобныя сумесныя культурныя мерапрыемствы ўмацоўваюць існыя партнёрскія і сяброўскія адносіны краін.

ПЛЁННАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

На ўрачыстай шчыромніі адкрыцця Дзён культуры выступіў першы намеснік міністра культуры Беларусі Валерый Грамада. Ён падкрэсліў, што Саюзная дзяржава — унікальны інтэграцыйны праект, які сёння на справе даказвае эфектыўнасць.

— Мы супрацоўнічаем і ўзаемадзейнічаем у розных сферах, у тым ліку і ў культуры. А ў рамках абменных Дзён культуры мы можам маштабна і паўнаватарска прадставіць традыцыі і культуру сваіх краін, — канстатаваў Валерый Іванавіч.

Так, першы намеснік міністра культуры Беларусі Валерый Грамада наведваў Новасібірскую абласную спецыялізаваную бібліятэку для невідучых і слабабачущых, Новасібірскую дзяржаўную кансерваторыю і Цэнтр пратэставання “Медыя-цэнтр”, створаны ў рамках феларэальнага праекта “Прыдуман у Расіі”.

Былі дасягнуты дамоўленасці аб правядзенні анлайн-лекцыі для студэнтаў па тэме “Музыка ў кіно”.

Аб тым, што культура — галіна ідэй і якасцей, якія мы перадаём дзецям і накіроўваем у будучыню, гаварыла міністр культуры Новасібірскай вобласці Юлія Шукліна. Па яе словах, для сіброўкаў вельмі каштоўнае і адказнае раішчце аб правядзенні перакрыжаваных Дзён культуры, прынятае год таму. Юлія Канстанцінаўна таксама дадала, што падпісана больш за 15 партнёрскіх пагадненняў і гэтая работа працягваецца.

ПРАДУКТЫЎНЫЯ СУСТРЭЧЫ

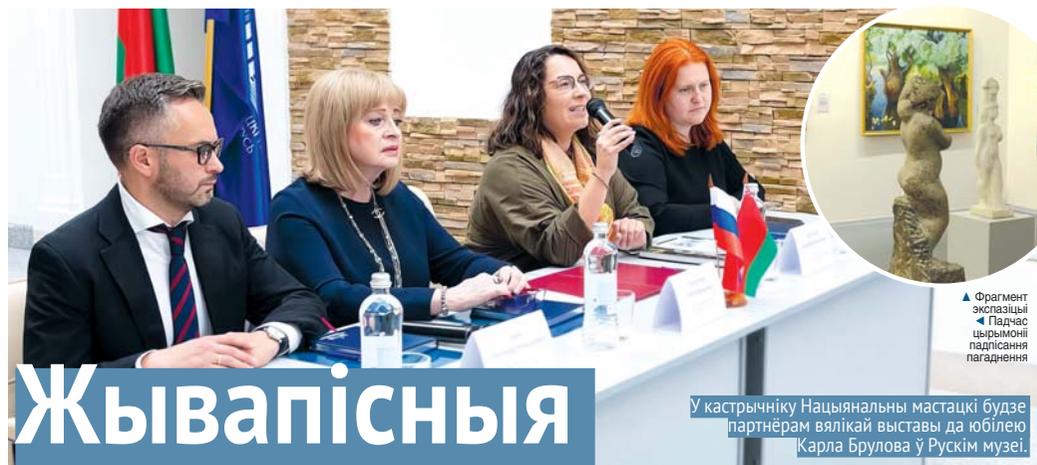
Цягам акцый члены беларускай дэлегацыі абмяркоўвалі з расійскімі калегамі далейшае культурнае супрацоўніцтва. Прадстаўнікі Новасібірскай вобласці выказвалі зацікаўленасць у развіцці, пашырэнні і ва ўмацаванні культурных сувязей з нашай краінай.

Так, першы намеснік міністра культуры Беларусі Валерый Грамада наведваў Новасібірскую абласную спецыялізаваную бібліятэку для невідучых і слабабачущых, Новасібірскую дзяржаўную кансерваторыю і Цэнтр пратэставання “Медыя-цэнтр”, створаны ў рамках феларэальнага праекта “Прыдуман у Расіі”.

Былі дасягнуты дамоўленасці аб правядзенні анлайн-лекцыі для студэнтаў па тэме “Музыка ў кіно”.

Святлана ЧКАЛАВА
Фота з архіва удзельнікаў і арганізатараў мерапрыемстваў

На здымках:
1. Першы намеснік міністра культуры Беларусі Валерый Грамада вітае удзельнікаў і гасцей Дзён культуры Рэспублікі Беларусь у Новасібірскай вобласці
2. Канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі ў Новасібірскай дзяржаўнай філармоніі прайшоў з анімагам
3. Выставачны праект Нацыянальнага гістарычнага музея “Беларусь у рытме традыцый” расказвае, хто такі беларусы, чым займаліся і ў што адражаліся
4. Якія таленавіты і прыгожыя беларускія артысты!

Жывапісныя скрыжаванні

У кастрычніку Нацыянальны мастацкі будзе партнёрам вялікай выставы да юбілею Карла Брулова ў Рускім музеі.

Майсеенка, Май Данцыг, Ілья Чашнік і шматлікія іншыя слаўныя майстры. Усяго ў экспазіцыі паказана каля 300 работ знакавых для абедзвюх краін жывапісцаў і графікаў XVIII—XX стагоддзяў. Многія палотны ў Расіі дэманструюцца ўпершыню.

— Наш музей прадставіў для праекта 154 унікальныя прадметы. Сярод гэтых твораў ёсць шэдэўры першага шэрага, некаторыя з якіх не пакідалі пастаяннае экспазіцыю Нацыянальнага мастацкага. Можна адзначыць “Партрэт невядомай з кветкамі і салавіной” Івана Хруцкага і “Партрэт Марка Шагалі” Юлія Пэна. Таксама паказаны “Зімовы сон” Вітольда Балыніцкага-Бірулі і работы многіх іншых народных мастакоў Беларусі, — расказала Ганна Коханова.

ДУЭТ КАЛЕКЦЫЙ

Першым вялікім праектам стала экспазіцыя “Расія — Беларусь. Скрыжаванне лёсаў”. Яна адкрылася ў Мармуровым палацы ў Санкт-Пецярбургу на X Міжнародным форуме аб’яднаных культур. Выставу даўга рыхвалі каманды абодвух музеяў.

— Вельмі важна, што экспазіцыя адкрылася менавіта падчас маштабнай міжнароднай падзеі на такой унікальнай пляцоўцы. Праект бачылі і міністры культуры 80 краін, і шматлікія гасці. У выставы ўжо вельмі добрая наведвальнасць. Толькі за першы тыдзень экспазіцыю аглядела больш за дзве тысячы чалавек з улікам купленых у касе білетаў і запрашалых культурных код. Мастакі, што атрымалі адукацыю ў Расіі, вярталіся ў Беларусь, каб стварыць работы, нахатніхныя родным краем. У XIX стагоддзі юныя жывапісцы з нашых зямель ўвапраўляліся на прафесійную адукацыю ў расійскіх навучальных установах. Гэта Іван Хруцкі, Леон Бакст, Вітольд Балыніцкі-Бірулі, Станіслаў Жукоўскі, Марк Шагал, Яўсей

ліся ў Віцебску, Полацку, Гомелі, Гродне, Мінску. У 1945-м адкрыўся Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. Але з’яўленне ўласнай школы толькі ўзмацніла сувязі нацыяў.

У Санкт-Пецярбургу выстава будзе працаваць да 2 снежня, а пазней адрывацца ў Мінск. Там з’явіцца і іншая экспазіцыя “Расія — Беларусь. Скрыжаванне лёсаў”, якая ўможа пазнаёміцца айчынным гледачам.

ПЕРСПЕКТЫВЫ СЯБРОўСТВА

На гэтым узаемадзейненне не спыніцца. Дзямі кіраўнікі музеяў у Мінску падпісалі чарговае пагадненне аб супрацоўніцтве.

— Заецца, мы пакінулі ў мінулым той час, калі заключалася рамачныя пагадненні. За гэтыя паўтара года зроблі такі крок наперад, калі ўжо патрабавалася ўдакладненні нашых планаў. Прычым не толькі на сярэньнеміроўнявую трохгадовую перспектыву, але і на пачатковую. Усё ж мы кажам пра будыўня выставачнай практыкі, якія ўважаюць падыржкі і цягам каля дзвю гадоў, — заўважыла Ала Манілава.

Ужо ў кастрычніку Нацыянальны мастацкі будзе партнёрам вялікай экспазіцыі да юбілею Карла Брулова ў Рускім музеі. Айчынная скарбніца прадставіць шэдэўр з пастаяннай калекцыі — партрэт графа Машэва Вяльскаўскага. Акрамя таго, абмяркоўваецца супольная праца ўстановаў у сферы рэстаўрацыі, стажыроўкі, абмену досведам паміж прафесіяналамі, рэалізацыі агульных праектаў.

Данііл ШЫЙКА
Фота з архіва Нацыянальнага мастацкага музея

▲ Фрагмент экспазіцыі
▲ Падчас шчыромніі падпісання пагаднення

Падкрэсліць агульную гісторыю і каштоўнасць — з такой мэтай умаццяюць супрацоўніцтва вядучыя скарбніцы Беларусі і Расіі. Нацыянальны мастацкі музей і Дзяржаўны Рускі музей ужо рэалізавалі шэраг сумесных праектаў і спыняцца на гэтым не плануюць.

Фрагмент экспазіцыі “Расія — Беларусь. Скрыжаванне лёсаў”

“Анімаеўка-2024”: энергія будучыні

Дваццаць сёмы раз Беларусь сустракала адну з самых яркіх культурных падзей – Міжнародны фестываль анімацыйных фільмаў “Анімаеўка”. Фэст аб’ядноўвае таленты з розных краін, у тым ліку дзяцей і моладзь, і дае ім магчымасць прадэманстраваць шырокай публіцы свае найлепшыя работы, а гледачам – пазнаёміцца з дасягненнямі ў галіне вытворчасці анімацыйнага кіно. А яшчэ “Анімаеўка” – гэта заўсёды яскрава, весела і цікава!

27-ы, РЭКОРДНЫ

За час свайго існавання, з 1998 года, “Анімаеўка” набыла сусветную славу, адкрыла многім аўтарам-пачаткоўцам, рэжысёрам і мастакам, дарогу ў прафесійную анімацыю. І статус фестывалю расце.

З кожным годам у коле сяброў “Анімаеўкі” з’яўляюцца новыя краіны-ўдзельніцы, адкрываюцца новыя імёны.

Арганізатары фестывалю – Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Магілёўскія абласныя выканаўчы камітэт.

— Сёлета фестываль можна назваць рэкордным: удзельнічалі 47 краін! В’етнам, Трынідад і Табага — упершыню. Было падазена 317 заявак — удвай больш, чым у мінулым годзе. З іх 248 — на ўдзел у конкурсе анімацыйных фільмаў і 69 — у конкурсе дзіцячай анімацыйнай творчасці, — расказала скаратар аргкамітэта, дырэктар Магілёўскага дзяржаўнага прадпрыемства “Кінавізпракат” **Марыя Каспяровіч**. — У нас з’явілася намінацыя “Найлепшы анімацыйны серыял”, якая адрозніваецца ад іншых тым, што ўдзельнікі павінны паказаць свае найлепшыя творы. І гэта адрозненне ўдзельнікам дазваляе паказаць свае найлепшыя творы. І гэта адрозненне ўдзельнікам дазваляе паказаць свае найлепшыя творы. І гэта адрозненне ўдзельнікам дазваляе паказаць свае найлепшыя творы.

Па словах Марыі Каспяровіч, анімацыя сёння не проста мультыкі. Гэта найважнейшы кампанент дызайну карыстацкага досведу: можа выступаць у якасці рэкламы і знаёміць людзей з брандамі, прадуктамі і паслугамі; дазваляе ў прастай і зразумелай форме растлумачыць складаныя паняцці; актыўна прымяняецца ў сацыяльных сетках.

ЯДНАУЧЫ СЭРЦЫ

Урачыстая шчырамоцкая адкрыццё фестывалю адбылася ў адной з самых утульных і прыгожых лакаціў Магілёва — на плошчы Зорак, у цэнтры якой устаноўлена скульптурная кампазіцыя з адзіным у свеце помнікам Астролагу. Па дыяганаль даражы пад апальдыменты шматлікіх гледачоў прайшлі зоркі “Анімаеўкі”: члены аргкамітэта і журы, ганаровыя госці, партнёры фестывалу. Юныя артысты папешылі публіку маляўнічымі нумарамі. І плошчу ахінулі тысячы залатых пялёсткаў імпрывізаванага салюту.

Святочнае дзейства працягнулася ў вялікай зале кінатэатра “Раздзіма”. Намеснік начальніка аддзела міжнароднага супрацоўніцтва ў ўзаемадзеянні са сродкамі масавай інфармацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Андрэй Ганчук зачытаў прывітанне ад імя Міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатоля Маркевіча гасцям і ўдзельнікам свята. У вшыванні адзначалася, што “Анімаеўка” на працягу многіх гадоў з’яўляецца сімвалам культурнага адзінства ў ўзаемадзеянні, унаважэння традыцый і сучаснасці свету анімацыйнага кіно. Гэты фестываль — заклік да духоўнага збліжэння народаў. Усё больш удзельнікам і гасцям падтрымліваюцца ад ідэяльнага, дружалюбнага духу культурнага міжнароднага кінафоруму. І пазітыўная творчая атмасфера перадаецца шматлікім публіцы.

Шмат цёплых слоў прагучала і ў прывітанні ад адрэса

старшыні Магілёўскага аблвыканка Анатоля Ісачанкі, які зачытаў наместнік старшыні Магілёўскага аблвыканка Алег Стэльмашок. У прыватнасці падкрэслівалася, што фестываль даўно стаў вядомай карткай Прыдніпроўскага краю і творчай пляцоўкай для ўмацавання сяброўства народаў. “Анімаеўка” аб’ядноўвае сэрцы, стварае атмасферу творчасці і ўзаемадзеяння, дае ўнікальную магчымасць пазнаёміцца з сучаснымі тэндэнцыямі і разнастайнасцю свету анімацыі. Афішыйную частку дапоўнілі інтэрактыўныя і прыгожыя нумары мастацкай самадзейнасці: творчыя калектывы Магілёва ведаюць, як прывабіць публіку! А верховодзіць усім дзействам штучны інтэлект, які вяртае ў вялікага экрану.

ГОДНАЯ ЗМЕНА

У рамках фестывалю прайшлі тры конкурсы: анімацыйны фільмаў, дзіцячай анімацыйнай творчасці і конкурсы дзіцячага выяўленчага мастацтва і дэкаратыўна-прыкладной творчасці. Што тычыцца юных удзельнікаў, то, па словах журы, была прадэманстравана разнастайнасць тэхнік і высокае выканальніцкае майстарства.

Асноўнай умовай у конкурсе дэкаратыўна-прыкладной творчасці і выяўленчага мастацтва было стварэнне дэзійнай анімацыйнага героя любым спосабам — ніхай гэта будзе лепка, маляванне або іншы мастацкі выраз. Гэта дазваляе развіваць творчыя здольнасці хлопчыкаў і дзяўчынак, падтрымліваць іх цікавасць да анімацыі. І юныя аўта-

ры нас прыемна здзівілі: паказалі годны ўзровень, — адзначалі члены журы конкурсу, педагог вышэйшай катэгорыі Магілёўскага абласнога цэнтры творчасці **Ірына Лапаніна**.

ШЫКРЫЯ І КАРЫСНА

Паказы конкурсных і фестывальных праграм анімацыйных фільмаў, стужак — пераможцаў фестывалу сабралі поўныя залы. Якія ўражанні пакінулі і творчыя сустрэчы, майстар-класы, выставы.

Так, рэжысёр-пастаноўшчыц Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”, пераможца ў намінацыі “Найлепшы беларускі анімацыйны фільм” “Анімаеўкі-2023” Наталія Касцючэнка прэзентавала праграму анімацыйных стужак “Беларусьфільма” да 100-годдзя беларускага кіно.

Рэжысёр, прадзюсар, сцэнарыст, загадчык кафедры анімацыі і мультымедыя Маскоўскага дзяржаўнага інстытута культуры, член Саюза кінематграфістаў Расіі, гідлы рэжысёраў Расіі, асацыяцыі кінаадукацыі і медыапедагагікі, прызёр міжнародных кінафестывалаў Сяргей Струсоўскі правёў заняткі па тэме “Нашы героі”, прымеркаваныя да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

На другім майстар-класе глыбаваны госьць прадставіў праект “Анімацыя ў тваім смартфон” і паказаў, як стварыць анімацыйны мультыфільм.

Творчыя майстарыняў было шмат — і ў самім Магілёве, і ў вобласці. І хоць гэты ўдзеліліся розныя, агульным было тое, што ўсе сустрэчы прайшлі ў цёплай

атмасферы, з вялікай аддачай вылучылі і падзякай удзельнікам. Гледачоў шквалілі не толькі нюансы прафесіі, але і тое, пра што марыць гасці, хто іх любіць і хто іх не любіць. Стадаліся надзвычайна кіназлаў і сустрэчы з Каліграфнай Шарамет, рэжысёрам фільма “Ляанід Шварман. Казка пра хлопчыка і стары горад” (студыя істарычных фільмаў “Майсторыя Уладзіміра Бокуна”, Мінск), і лэйаўт з артыстам Паўлам Карневым, і “Каліяндар разумных спеваў” Ірыны Лапанінай, кіраўніца ўзорнай студыі дэкаратыўна-прыкладной творчасці “Фіталэйзайн” Магілёўскага абласнога цэнтры творчасці.

ЦЁПЛАЯ АТМАСФЕРА

Сапраўднае ажыята выклікала майстар-клас і творчыя сустрэчы, якія праводзіў гукарэжысёр, саўнддзэйзайнер, расійскі акцёр Барыс Кутневіч і яго юная калыжанка, актрыса агучвання Юлія Зунікава. Іх галасы пазнае кожны, хто глядзеў мультысерыял “Маша і Мядзведзь”. Парэмаўляць з любімымі героямі, сфатаграфавана і ўзяць у іх аўтографы было сапраўдным шчасцем для дзяцей.

Шмат прыхільнікаў сабраў майстар-клас “Сучасныя анімацыйныя АІ-сэрвісы: практычнае кіраўніцтва” АІ-аніматоў студыі “Tcl North America”, рыгера і лэйаўт-артыста студыі “Toonbox” Таціяны Сіманавой (Расія, Кіпр). Дарчы, тэма яе выступленняў стала яшчэ адной з навянак сёлетняга фестывалу.

Таціяна прыехала ў Беларусь упершыню і засталася ў захапленні:

“Краіна цудоўная, беларусы — выдатныя людзі! Я ўдзячна арганізатарам “Анімаеўкі” за тое, што злепілі стварылі на фестывалі вельмі прыемную, цёплую атмасферу!”

ЗОРНЫ ЧАС

На ўрачыстым закрыцці фестывалу адбылося ўзнагароджанне пераможцаў усіх конкурсаў.

Старшыня журы конкурсу дзіцячай анімацыйнай творчасці **Сяргей Струсоўскі** заўважыў: — Адметнай асаблівасцю “Анімаеўкі-2024” стала вялікая разнастайнасць тэхнік выканання анімацыі: дзеці паказалі прыклады малявання, ляльчаны, сыпкі, пластылінавыя і зробленыя на іншых тэхналогіях, што вельмі радуе. Акрамя таго, былі прадставлены работы на вельмі сур’ёзных тэмах, што іх хвалюе, — гэта вельмі шчыра і карысна, прычым не толькі для іх аднагодкаў, але і для дарослых.

Гран-пры “Анімаеўкі-2024” атрымаў фільм “Ноч у зоне адпачынку” рэжысёра Сакі Мурамота (Японія).

У намінацыі “Найлепшы беларускі анімацыйны фільм” прыз “Вялікі аловак” заваявала стужка “Ала” рэжысёра Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” Наталі Касцючэнка. А найлепшым анімацыйным фільмам, створаным дзецьмі, прызнаная стужка “Святло свету” (аўтар — Елісей Грузд, выхаванец магілёўскай дзіцячай анімацыйнай студыі “Дзігі Клуб”, педагог Анастасія Клочкова).

З поўным спісам пераможцаў можна знаёміцца на сайце moglejki.kino.by ў раздзеле “Анімаеўка”.

Святлана ЧЭКАЛАВА
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

“Вялікі аловак” — у Наталі Касцючэнка

Маладзёжна, саюзна, аркестрава

Канцэрты Маладзёжнага беларуска-расійскага сімфанічнага аркестра пад кіраўніцтвам Юрыя Башмета пройдуць 4 кастрычніка ў Маскве, 5-га — ў Мінску.

Гэты праект з'явіўся ў 2008-м. Заснавальнік — Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі. Дзейнасць аркестра была адноўлена ў 2023-м пасля пяцігадовага перапынку. Сёлета ў складзе калектыву — 30 чалавек ад Беларусі, 60 — ад Расіі.

Стуасць праекта ў тым, што студэнты вядучых кансерваторый двух краін (ад нашай — прадстаўнікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі) яднаюцца ў “зборную”, напружана рэпетыруюць — і даюць шэраг канцэртаў. Але гаюны вынік не ў фінальных выступленнях, а ў вопыце сумеснага музычавання, у занятках, што праходзяць у цыклах падрыхтоўкі. З маладымі выканаўцамі працуюць найлепшыя выкладчыкі і музыканты Беларусі і Расіі. Атрымліваюцца сапраўдныя майстар-класы, памножаны на рэальную канцэртную практыку.

Напярэдадні ад’езду ў Маскву мы звярнуліся да беларускіх удзельнікаў аркестра — усе пашвердзілі значнасць праекта і для іх саміх, і для далейшага развіцця музычнай культуры.

Настася Гаўрыленка (скрыпка, 2 курс): — Падыроўку мы пачалі яшчэ ў Мінску. Давесна даўшыся, якія творы будзем выконваць, адразу сталі вучыць свае партыі. Развучвалі праграму і на рэпетыцыях студэнцкага сімфанічнага аркестра пад кіраўніцтвам Аляксандра Сасноўскага.

Марыя Курганіцкі (альт, 5 курс): — Летась я ўдзельнічала ў гэтым праекце, было вельмі цікава. Адкрыццём стала тое, з якім імпульсам музыканты адчуліся на ўсё прапановы дырыжора. Адлучалася сапраўдная прафесійная атмасфера. Калі штосьці не атрымлівалася, выкладчыкі дапамагалі знайсці багата варыянтаў, каб усё ўдалося. Вырасла той вопыт паўтарыць.

Настася Пархамовіч (альт, 3 курс): — Удзельнічаю ўпершыню, хацела б пра аркестр і ад сакурснікаў, і ад вы-

кладчыкаў, якія раілі напоўніць адунацца ў новую атмасферу, набыць карысныя веды і яркія ўражання. Цікаваці дадае і тое, што на чале калектыву Юрыя Башмет — дырыжор і знакаміты альтист. Я вельмі люблю свой інструмент! Упэўнена, праект стане новай прыступкай у яго сваенні.

Ірына Ліпзіцкіна (віялічаль, 3 курс): — Летас удалося паглядзець стапіну Расіі: імправізаваную экскурсію правёў маскоўскі студэнт-альтэст. Але гаюнае — гэта добры калектыў, прафесіяналізм. Усе едучы з вялікім энтузіязмам.

Кацярына Хімянкова (флейта, 3 курс): — Будзе цяжкавата шмат займацца: ранішнія рэпетыцыі па групах, увечары — поўным аркестрам. Затое як цікава! Гэта карысны вопыт ігры з добрымі музыкантамі і дырыжорам.

Аляксей Беліковіч (габой, 3 курс): — Леташня паездка ўраза. Асабліва запомніўся канцэрт у Маскве:

добрая акустыка залы, цёплы прыём засведчанай публікі. Іграць разам з выдатнымі музыкантамі — заўжды задалавальнае. Дарчы, у праграме гэтага года, складзенай з твораў Барызды, Рахманінава, Пракоф’ева, Хачатуряна, будзе і вальс з оперы Уладзіміра Солтана “Дзікае паляванне караля Стаха”. Я глядзеў спектакль у нашым Вялікім тэатры, якічо талы ўпалабаў гэты фрагмент. Шпегер буду выконваць яго сам.

Арцём Нікалавіч (труба, 4 курс): — У мінулы раз мы рэпетыравалі нават у гатэлі. Для нас вылучылі канферэнц-залу, дзе мог змясціцца ўвесь аркестр, там жа працавалі па групах. Алюдзіліся і спецыяльныя зоны для самастойных заняткаў. Сёлета будзем рэпетыраваць па той жа схеме. Дарчы, у 2023-м сярэд аркестрантаў у Расіі сустраў нашых, з якімі вучыліся разам у музычным каледжы. Мастацтва сапраўды пераадоляе любыя межы.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота з архіва герояў

Ларыса Ласокая, заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь (флейта): — Разам з калегам, прафесарам нашай акадэміі па класе крэнды Іванам Брычэвічам, мы ўжо другі год удзельнічам у праекце выкладчыкаў. У Маскве нягледзячы на ​​прывольныя ўмовы, яшчэ талы ўпалабаў гэты фрагмент. Шпегер буду выконваць яго сам.

добрая акустыка залы, цёплы прыём засведчанай публікі. Іграць разам з выдатнымі музыкантамі — заўжды задалавальнае. Дарчы, у праграме гэтага года, складзенай з твораў Барызды, Рахманінава, Пракоф’ева, Хачатуряна, будзе і вальс з оперы Уладзіміра Солтана “Дзікае паляванне караля Стаха”. Я глядзеў спектакль у нашым Вялікім тэатры, якічо талы ўпалабаў гэты фрагмент. Шпегер буду выконваць яго сам.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота з архіва герояў

Пагасцяваць у Шастаковічаў

VIII Міжнародны фестываль “У Шэметаву ў Шастаковічаў” завяршыўся 28 верасня. Сёлета ён утрымліваў сем выбітных канцэртаў, чатыры з якіх прайшлі на розных пляцоўках Мядзельшчыні і трэй — у Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Сталічныя канцэрты — па квітках. Рэгіянальныя — з вольным уваходам. Такі прыніц дазваляе як мага шырэі папулярызаваць акадэмічную музыку, творчасць сусветна вядомага савецкага класіка Дзмітрыя Шастаковіча і тое, што ў яго таленце ёсць і частінка беларускай душы. Пролкі музычнага тэня ў большоўскай ліній, аж да прадзела, жылі ў містэчку Шэметаву. На Мадзельшчыне і цпер ёсць жыхары з такім прозвішчам — лічыце, далекія нашчакі. А 25 верасня — дзень народнага самагта Дзмітрыя Дзмітрыевіча. Усё гэта вызначыла месца і час фестывалю, які праводзіцца з 2016 года і наставопа расце, ахопліваючы новыя залы і творчыя калектывы, музыку знаных і мала вядомых у нас аўтараў.

Вос і сёлета праграмы ўключалі, да прыкладу, так званыя “французскія навінкі з мінулага”: у выкананні Музычнай капэлы “Санорус” на чале з Вячаславам Ларыным панавалі не толькі Бах з Вівальды, але і Леклер (Габойны канцэрт), Балонь дэ Сен-Жорж (операўная ўверцюра), якога называлі “чарнаскурым Моцартам”.

— З кожным годам фестываль збірае ўсё больш прыхільнікаў, — падзяляліся ўражаннямі пастаянна вядучая канцэртаў **Алена Касарэўская**. — Мясне папрасілі вясці канцэрты яшчэ ў 2018-м, калі я была дырэктарам Мядзельскай школы мастацтваў. Вышла на пенсію, але фестываль не кілаю. І справа не толькі ў музыцы, што там гуць, але і ў самой атмасферы. Сусветна знакаміты французскі саліст Жэрэм Пшар прыязджае ўжо чацвёрты раз, і яго сустракаюць як ролнага: нусіць ябыскі са свайго салу, частуюць беларускімі цукеркамі. Забіваюць на канцэрты і шматлікія расіянне, што аплываваюць на Нарачы. Вельмі здзіўляюцца, маўляў, у нас у праванні ў касцёле бясплатна выступаюць такія зоркі — неверагодна!

Адметным быў канцэрт сімфанічнага аркестра Нацыянальнай тэлерэдыкампаніі Беларусі і Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы імя Р. Шырмы ў вялікай філарманічнай зале. Рэжыём Г. Фарэ, выкананне якога прымеркавана да 100-годдзя з дня смерці французскага кампазітара, стаўся спакойным, улагоджаным прыняццём пераходу ў іншы свет як аб’ектыўнай рэальнасці жыцця. Магутны поступ нізкіх струнных сімвалізаваў непераможнасць сяміху, харавае шматгалоссе — то тра-

▲ Гаюны дырыжор капэлы “Санорус” Вячаслаў Ларын

У выкананні Музычнай капэлы “Санорус” панавалі не толькі Бах з Вівальды, але і Леклер (Габойны канцэрт), Балонь дэ Сен-Жорж (операўная ўверцюра), якога называлі “чарнаскурым Моцартам”.

▼ Злева: Жэрэм Пшар (габой, Францыя) **Справа:** Марыя Гладзікава (салістка)

пятый галасы чалавечых душ, то спевы анёлаў. Барытон народнага артыста Беларусі Уладзіміра Громава ўспрымаўся каментарыем святара. Сапра наўрагата міжнародны конкурс Настася Храпіцкай паглыблялася ў прасторы арганнай вечнасці. Аркестраванне ж гучанне ў высокім рэгістры нагадала албгкі залачоных паркоўных крыжкоў у празрыстай вальсе. А ўрагата мжарыта французскі саліст Жэрэм Пшар прыязджае ўжо чацвёрты раз, і яго сустракаюць як ролнага: нусіць ябыскі са свайго салу, частуюць беларускімі цукеркамі. Забіваюць на канцэрты і шматлікія расіянне, што аплываваюць на Нарачы. Вельмі здзіўляюцца, маўляў, у нас у праванні ў касцёле бясплатна выступаюць такія зоркі — неверагодна!

Адметным быў канцэрт сімфанічнага аркестра Нацыянальнай тэлерэдыкампаніі Беларусі і Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы імя Р. Шырмы ў вялікай філарманічнай зале. Рэжыём Г. Фарэ, выкананне якога прымеркавана да 100-годдзя з дня смерці французскага кампазітара, стаўся спакойным, улагоджаным прыняццём пераходу ў іншы свет як аб’ектыўнай рэальнасці жыцця. Магутны поступ нізкіх струнных сімвалізаваў непераможнасць сяміху, харавае шматгалоссе — то тра-

Завяршыўся фестываль выкананнем двух фартэпійных трыа — Шуберта і Шастаковіча, прычым з удзелам мастацка-га кіраўніка філармоніі Юрыя Гільзюка. А гаюныя іншыя ятар святга, вядомы слявак, выкладчык, старшыня асацыяцыі “Францыя — Беларусь. Абмен”, уладальнік медалы Францыска Скарыны Аркады Валасоў зноў поўны новых ідэй правядзення далейшых такіх фестываляў.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Аляксандры БАРЫСЮК

Сезон з карыфеямі

Дзяржаўны камерны аркестр Беларусі адкрыў 56-ы сезон вечаўнай “Карыфеі” — музычным прынашнем юбілярам.

Да 85-годдзя з дня народнага заснавальніка і першага кіраўніка аркестра Алега Янчанкі прагучала яго “Малітва” для струнных. Заслужаны артыст Расіі Яўген Бушкоў, які ўзначальвае калектыў апошняга 15 гадоў (таксама юбілей), згадаў, як быў уражаны майстэрствам кампазітара, калі 14-гадовым хлопчаком трапіў у Маскву на прэм’еру яго сімфоніі “Белая Вежа”.

У гонар лектара-музыказнаўцы філармоніі **Іны Зубрыч**, якая днямі справіла 90-годдзе, гучалі творы класікаў, сучаснікаў.

І яе абадуч сьнею-музыкантаў: песня Дзмітрыя “Маме” атрымала кліп, а Вальс Андрэя з спектакля “Матроская шшыня” выконваўся ўпершыню, бо прэм’ера ў Разанскім тэатры драмы прызначана на два дні пазней.

Апроч свеціх, гучалі духоўныя кампазіцыі — у тым ліку Андрэя Зубрыча. Іна Грабарна была ўдзельніца ўганараваная ордэнам прападобнай Еўфрасініі Полацкай. Высокая ўзнагарода Беларускай праваслаўнай царквы дадалася да шматлікіх свеціх знакаў пашаны, уключаючы ордэн Працоўнага Чырвонага Сцягу, ордэн Францыска Скарыны і інш. Музычныя падарункі ад кіраўніцтва і калет заручаліся са шчырымі віншаваннямі. Да ўсё ж гаюнымі сталі прамоўныя само Іны Зубрыч. Яна вядла канцэрт, напярэдадчы кожны твор транскрыпцыямі і інш. Музычныя падарункі ад кіраўніцтва і калет заручаліся са шчырымі віншаваннямі. Да ўсё ж гаюнымі сталі прамоўныя само Іны Зубрыч. Яна вядла канцэрт, напярэдадчы кожны твор транскрыпцыямі і інш. Музычныя падарункі ад кіраўніцтва і калет заручаліся са шчырымі віншаваннямі.

Завяршыўся фестываль выкананнем двух фартэпійных трыа — Шуберта і Шастаковіча, прычым з удзелам мастацка-га кіраўніка філармоніі Юрыя Гільзюка. А гаюныя іншыя ятар святга, вядомы слявак, выкладчык, старшыня асацыяцыі “Францыя — Беларусь. Абмен”, уладальнік медалы Францыска Скарыны Аркады Валасоў зноў поўны новых ідэй правядзення далейшых такіх фестываляў.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Аляксандры БАРЫСЮК

Працягваючы слаўны летапіс

З нагоды Дня настаўніка мы зазірнулі ў Гродзенскі дзяржаўны музычны каледж, што сёлета адзначае 55-годдзе. Да юбілею ўстанова наблізілася з цэлым багажом дасягненняў, пра якія і расказала дырэктар Ганна Сарасек.

Гісторыя юбіляра распачалася ў 1969-м, калі распараджэннем Савета Міністраў БССР Гродзенскае культурна-асветніцкае вучылішча рэарганізавалі ў музычную адукацыйную ўстанову, а яе дырэктарам назначылі Яўгена Яўсеевіча Дзягілева. З цягам часу пераймяноўваліся спецыяльнасці, даваліся новыя, але змест і высокі ўзровень навукальнага працэсу заставаліся нязменнымі.

УЗЛЁТНАЯ ПАЛАСА

Сёння ў каледжы рыхтуюць адмыслова на такіх традыцыйных напрамках, як музыкантаўства, выкананне фарэзімнае, харэвое (акадэмічнае ды народнае) і інструментальнае. Выпускнікі розных спецыяльнасцей атрымліваюць кваліфікацыі “Артыст”, “Канцэртмайстар”, “Кіраўнік творчага калектыву” і абавязкова яшчэ адну — “Настаўнік”.

— Большасць размяркоўваецца ў дзіцячыя школы мастацтваў і прысвячае жыццё выхаванню юных музыкантаў, — распавядае дырэктар. — З вялікай радасцю сустракаем нядаўніх навучэнцаў, якія прыводзяць на конкурсы ўжо сваіх маленькіх зорчак. Некаторыя выпускнікі вяртаюцца ў каледж. Іх крэатыўнасць арганічна спалучаецца з мудрасцю і ўпэўненасцю вопытных настаўнікаў.

Выхаванцы ўстановы робяць пашпартны кар’еру і як выканаўцы ды кампазітары.

— Сярод нашых выпускнікоў асобы, вядомыя не толькі на Радзіме, але і далёка за яе межамі, —

працягвае Ганна Паўлаўна. — Да прыкладу, заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь Віктар Войцік, Юрый Гільдзюк і Валерый Жывалеўскі, народны артыст Беларусі Леанід Захлеўны, выбітны кампазітары Аліна Безенсон і Яўген Паплаўскі, заснавальнік Гродзенскай капэлы Андрэй Бандарэнка ды іншыя. Каб павысіць прафесійны ўзровень і набыць прызнанне, некаторыя выпускнікі паступаюць у такія прэстыжныя ўстановы, як Беларускае дзяржаўнае акадэмія музыкі.

ВУЧЫЦЦА Ў НАЙЛЕПШЫХ

Славішча каледж і выдатным педагогічным калектывам. — Многія настаўнікі неаднаразова атрымлівалі ўзнагароды Міністэрства культуры і Савета Міністраў, — адзначае кіраўнік установы. — Большасць вядзе актыўную канцэртную дзейнасць і часта выступае разам з вучнямі, для якіх такія выходы на сцэну — сапраўдны імпульс да ўдасканалення. Добры і навуковы патэнцыял педагогаў: у каледжы працуюць доктар, два кандыдаты і больш за 10 мастагў мастацтвазнаўства. Плён выхавання відэавочны: звыш 80 юных талентаў дамагліся ўзнагарод спецфонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

— Галерэя пераможцаў вядзіла! Летась заваявалі больш за 100 дыпламаў міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў, — дзеліцца педагогічкі Ганна Паўлаўна.

АПАНАТАНЫ І ТАЛЕНАВІТЫЯ

Дарэчы, актыўнаю навукальнаю і канцэртную дзейнасць вядуць і творчыя аб’яднанні, якіх у каледжы цэлыя сем: струнны квартэт, два хоры — жаночы камерны ды народны, чатыры аркестры — камерны, дуэты, рускіх народных інструментаў, баяншчы.

Пра дасягненні нашых калектываў можна напісаць асобны артыкул, бо ў кожнага — свая гісторыя, алемнтыя традыцыі і выкавальніцкі пошук! Ансамблі ўдзельнічаюць у такіх прэстыжных мерапрыемствах, як Форум рэгіёнаў

Беларусі і Расіі, Рэспубліканскі фестываль нацыянальных культур, грамадзянска-патрыятычны марафон “Разам — за моцную і квітнеючую Беларусь”, Дні моладзі Азербайджана ў Беларусі. Бясспрэчна, ганаровая падаея — выступленне аркестра рускай капэлы Андрэй Бандарэнка ў дэлавай “Музыка збірае сяброў” у дэлавай і культурным комплексе Пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі, — расказвае дырэктар каледжы.

А чаго варты жаночы камерны хор, які таксама сёлета адзначае юбілей! Больш за 40 гадоў калектыву ўзначальвае заслужаная дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь, кандыдат мастацтвазнаўства Ларыса Ісконікава, якая ўдасконала мела Францыска Скарыны і занесена ў Кнігу славы Гродзенскай вобласці. Пад кіраўніцтвам Ларысы Мікалаевы ансамбль заваяваў вышэйшую ўзнагароду спецфонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па папяртвым таленавітай моладзі — Грант-прэмію, а ў 2017-м атрымаў званне заслужанага. Цяпер калектывам кіруе Марына Шаройка — намеснік дырэктара музычнага каледжы па вучобнай рабоце.

— За апошнія пяць гадоў жаночы камерны хор перамагў ў рэспубліканскіх і міжнародных фестывальных больш як 40 разоў, — падкрэслівае Ганна Паўлаўна. — Што да вучняў, паспяхова выступаў на сцэне Белдзяржфілармоніі і Міжнароднага адукацыйнага цэнтру, у канцэртнай залы “Верхні горад”.

НА ГАРЫЗОНЦЕ

Што да юбілею, цэлая чарада тэматычных канцэртаў і безліч цікавых праектаў чакаюцца ў снежні.

— Смелых планаў, неардынарных злуд імгн... — акрэслівае найбольшую перспектыву дырэктар Гродзенскага дзяржаўнага музычнага каледжы. — Галоўнае, каб ініцыятывы былі супрацьстаячы прырытэтам дзяржаўнага развіцця і далучалі да багатай культурнай спадчыны краіны. Мы павінны годна выконваць педагогічную місію, выхоўваць грамадзян, якія пазнаюць сваю працу, свае сем’і, кляпіюцца аб старэйшым пакаленні, любяць і берагуць Айчыну!

Вялета ГРЫНКЕВІЧ
Фота з архіва герані

Чатыры акардэоны і безліч ідэй

Гродзенскі аркестр “Nota-Band” нязменна радуе харавом жывой музыкі гасцей гарадскіх фестываляў ды святочных канцэртаў. Заснавала калектыв у 2010 годзе Юлія Амельчанка — дырэктар Дзіцячай музычнай школы мастацтваў №2. Пад яе кіраўніцтвам артысты дамагліся звання “Народны” ў 2014-м і “Заслужаны” ў 2021-м, атрымалі рэспубліканскую прафсаюнную прэмію ў намінацыі “Эстраднае мастацтва” ў 2018-м, займелі дыпламы міжнародных конкурсаў.

— Юлія Леанідаўна, як узнікла ідэя стварыць аркестр?

— Усё пачалося з выкладання дырэжыравання на ўніверсітэце імя Янкі Купалы, дзе спачатку навучалася па спецыяльнасці “Музыка і спева”. Суветная мастацкая культура”, а пазней — “Народная творчасць. Інструментальная музыка”. У 2008-м на базе ўстановы ўзнік эстрадна-сімфанічны аркестр — і мяне назначылі кіраўніком. Тады з’явіліся першыя думкі аб уласным калектыве. З’явіліся іх у 2010-м дзякуючы новай пасадзе — дырэктар школы. Многае для становлення і развіцця “Nota-Band” зрабіў мой брат — рэжысёр Дзмітрый Лучына. На жаль, ён сышоў з жыцця ў 2021 годзе.

— Хто вапны музыканты?

— Нягледзячы на тое, што аркестр функцыянуе на базе школы, шлях у калектыв адкрыты для любога ахвотнага. У нас ёсць настаўнікі іншых устаноў, вайскоўцы і нават бухгалтары! Хтосьці прыходзіць, спрабуе свае сілы, але не трапіць ў “творчую хвалю”. Іншы застаецца з намі шмат гадоў! Большасць удзельнікаў — педагогі нашай школы. Што да вучняў, у калектыве іх менш: толькі самыя настойлівыя і працавітыя, зольныя выступаць на ўзроўні настаўнікаў трапляюць у “Nota-Band”.

— А што ўяўляе сабой рэпертуар?

— У нашым багажы ёсць класічны творы як беларускіх (Яўгена Глебава, Ігара Лучанка, Ігара Паліводы), так і замежных кампазітараў, а яшчэ аўтарскія апрацоўкі саўндтрэкаў з айчынных і замежных кінафільмаў, народнай і джазавай музыкі. Актыўна папулярнаму свая, у прыватнасці гродзенскай асцяў. Да прыкладу, у 2018-м на XII Рэспубліканскім фестывалі нацыянальных культур сумесна з узорнай студыяй “Міпеніум” прадставілі праграму “Мне не забыцца песні...”, прысвечаную творчасці Уладзіміра Мулявіна. Спадчына вялікага песняра набыла новае, аркестравае гучанне. Летась сумесна з Гродзенскім дзяржаўным каледжам мастацтваў на сцэне гарадскога эн-

тра культуры зладзілі пастаноўку паводле музычнай прытчы “Людзі і Птушкі” Алега Пухава.

— Аркестр часта выходзіць на сцэну выключна ў чырвоны-чорным адзенні. Як узнікла такая традыцыя?

— Аднойчы ў самым пачатку дзейнасці спантанна дамовіліся вытрымаць адзіную каліровую гаму. Выглядала гэта вельмі ўрачыста і эфектна! Э таго моманту на значныя мерапрыемствы апрамаемся толькі так.

Перш за ўсё неабходна любіць тое, чым займаешся. Ніводны рэцэпт поспеху не працуе без захаплення сваёй справай.

— Акрамя фірмовага стылю адзення, у чым яшчэ заключаецца ўнікальнасць “Nota-Band”?

— Першае — не зусім стандартны для эстрадна-сімфанічнага аркестра інструментальны склад. У адрозненне ад распаўсюджанага “сцэнарыя”, у калектыве цэлых чатыры акардэоны. Дзякуючы гэтаму ў гучанні з’яўляецца больш фарбаў, а змест рэпертуару значна ўзбагачаецца творами рознай жанравай накіраванасці.

Другое — нашыя выступленні заўсёды суправаджае якасны візуальны шэраг. Напрыклад, выкананню саўндтрэкаў з кінакарцін спадарожнічаюць вывераныя да секунды ролікі, свайто ролу “міні-фільмы”. Трэціе — творчыя эксперыменты. Калі дазваляюць тэхнічныя магчымасці, стварам сумесныя нумары з танцавальнымі калектывамі (напрыклад, гродзенскім народным ансамблем сучаснага танца “Мадэрн”). Быў досвед і з танцавальнымі нумарамі, а яшчэ мастакам, што працуюць у жанры пескаграфіі.

— У скарбонцы “Nota-Band” больш за 200 выступленняў і мноства тэматычных праектаў. Неаднаразова

аркестр становіўся лаўрэатам міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў. Якое дасягненне лічыце самым значным?

— Выбраць нешта адно складана: за любым прадстаўленым публіцы праектам і кожным выступленнем стаяць дзясяткі гадоў рэпетыцый. Аднак самая дубітакая ўзнагарода — званне “Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь”. На працягу амаль 10 гадоў імкнуліся да гэтага!

— Як, на ваш погляд, можна вызначыць творчую місію калектыву?

— Сёння ў музычнай сферы ўсё часцей выкарыстоўваюцца электронныя сродкі і фанатары. Падарыць слухачу жывое гучанне сапраўдных шэдэўраў — вось галоўная мэта, дзеля якой кожны раз выходзім на сцэну. Разам з тым аркестр дзе магчымаць вучням і выкладчыкам раскрываць пановому, рэалізоўваць творчыя парывы.

— Што ў планах на бліжэйшую будучыню? Якія вершыні хочацца пакарыць?

— Зараз займаем падрывоўкай новай праграмы з шыка “CINEMANIA”, якая будзе прысвечана музыцы з савецкага кінематографу. Гэты праект зарадзіўся пасля выступлення ў Гродзенскім абласным тэатры лялек, дзе “Nota-Band” выконваў саўндтрэкі з айчыннымі і замежнымі фільмаў. Ёсць шмат ідэй, якія чакаюць рэалізацыі на канцэртных пляцоўках Гродна ды іншых гарадоў краіны. Застаецца толькі пакаладз хуткага ажыццяўлення ўсіх творчых задум!

Вялета ГРЫНКЕВІЧ
Фота з архіва герані

Падарожжы “Гістарыёграф”

Працягваем шпацыр па Гродзеншчыне – па мясцінах, звязаных з героямі нашых публікацый.

ГЕРАНЁНЫ. НЕЗАВЕРШАНЫ ГЕШТАЛТ

Чым вабіў аматараў даўняны замак у Геранёнах? Жалівай гісторыі: у 1543-м тут адбылося знаёмства малалоды ўдавы Станіслава Гаштольда княжны Барбары з роду Радзівілаў і караля Жыгімонта II Аўгуста. Знаёмства раптоўна перарасло ў вялікае каханне ў 1547 годзе шлюбам. Праз вялікую неспрыязь да вялікалітоўскай прыгажуні з боку польскіх магнатаў і асабліва маці Жыгімонта, каралевы Боны Сфорцы, шчасце маладых было нядоўгім. У 1551-м пасля жыццёвай хваробы Барбара памерла. Па неафіцыйнай версіі, маладулю ды непажаданую каралеваў атруціла маці караля. Жыгімонт выкажаў апошнюю волю жонкі і пахаваў яе на радзіме, у кафедральным касцёле Вілыні.

НА ЖАМЫСЛАЎЛЁ ДА УМЯСТОЎСКІХ

Пакінуўшы Геранёны, ездзем праз Суботнікі далей. У палац роду Умястоўскіх у Жамыслаўлі. Ранейшая назва паселішча — Пятроўчына, а маёнтак — Кандрэйшкі. За сваю доўгую гісторыю ён не раз мяняў гаспадароў (Зановічы, Роскія, Стахоўскі...). А назву атрымаў ад Юрыя Войцеха Жэмылі, род якога валодаў маёнткам у XVI стагоддзі. Роскітжак прыйшоўшы на XIX стагоддзе, калі гаспадаром маёнтка стаў Якуб Умястоўскі і яго нашчадкі.

ТРАБСКІЯ ЁСПАМІНЫ

Старадаўняе мястэчка Трабы, як мяркуюць даследчыкі, пачалося з замка. У 1410-м з’явіліся тут каталіцкая парафія і першы драўляны касцёл Нараджэння Найсвяцейшай Панны Марыі. Ад князёў Галыцкіх Трабы перайшлі да віленскага ваяводы Альбрэхта Гаштольда. Потым гаспадарыў унук Ягайлы вялікі князь Жыгімонт I Стары, які палараваў маёнтак сямю, яко загінула на месцы Жыгімонта II. На пэўны час сталі Трабы і каралеўскай рэзідэнцыяй.

ПРЫГОДЫ НА ЧОРНЫМ ЛУЗЕ

Выпадкова збочыўшы на шматвектарным скржаванні не туды, кіламетраў праз 10 грунтовай дарогі мы быццам трапілі ў пастку. Сотавая сувяз прапала, навігатар замоўк, і сцяж прыйшоўся ўспяняю. Шлях вывёў на вёску Чорны Луг, за якой дарога аказалася больш прыдатнай для вялікага колавага трактароў. І ўсё ж мы не пашкадавалі; напрыканцы туліпка сустрэлі ледзь не сап-

“Кармэн” чакае вас!

Чытач, які першым дашле правільныя алкавы на чайнворд, атрымае магчымасць убачыць спектакль “Кармэн”. Пастаноўка адбудзецца ў Вялікім тэатры Беларусі 25 кастрычніка (у 19.00). Шчасліўчыцкіку дастаецца білет на дзве асобы. Паважаныя падпісчыкі! Дасылалі свае алкавы ў выглядзе фота (старонка друкаванай версіі газеты з запублічаным чайнвордам) на адрас электроннай пошты reklama@kultura-info.by ці ў Viber 8 029 8233532 да 18 кастрычніка.

А гледачом прэм’еры “Патэтычны дзёнік памяці” стала Жанна Скрыпка, настаўніца сярэдняй школы №94 г. Мінска імя Я.Д. Бяляева. — Вялікі тэатр даўно хацела наведаць. А трапіла туды дзякуючы свайму мужу Сяргею. На працы ён увучыў газету “Культура” і прапанаваў разгадаць чайнворд. Дзве гадзіны сумеснага перачытвання выдання — і ў нас усё сышлося. “Патэтычны дзёнік памяці” — гэта патрыятычна, магутна, маш-

ВІШНЕВА

Але ня тое, што пад Сморгоню, якое таксама мае слаўную гісторыю. Гэтая вёска Вішнева (Вішнеў) належыць Валожынскаму раёну. Першыя згадкі сягаюць у XIV стагоддзе, калі яна уваходзіла ў Краўскае княства. Як і ў Трабах, на пачатку XX стагоддзя тут будоўля касцёла Адвешніц Найсвяцейшай Панны Марыі. Павай. у 1641-м, замес старога Узвалі каменны, які стаіць і па сёння. І тое, што ён захаваны, — шуд. Бо на пачатку XX стагоддзя яго меліся перабудоўваць у неагатычны храм (сёнь праект). Дарчы, дзе ён жыў, прапанаваў і дзе выхадзілі яго кнігі, Буднаму усталяваны помнік (1982). Яшчэ тут нарадзілася Уладзіслава Станкевіч, будучая жонка Янкі

Увагу прыкочваюць два напамігалі, падпісаныя беларускэй мовай. Першае належыць кс. Станіславу Міхальскаму (трагічна памёр у 1950-м). Другое — з’янаму кс. Уладзіславу Чарнаўскаму (1916—2001), які ў павяненны час быў адным, хто служыў на беларускэй мове. Навай перакладуў Біблію і Катэзізі. У Вішневе ў 2016-м асцудзі музей святара. Запаліўшы зніча на яго магіле, рушыў далей.

Купалы, маці якой пасля смерці першага мужа (сваёка мастака Клода Манэ) перабралася з Францыі ў Вішнева і ажанілася з маскоўм палісоўчыцкам. Ну і вартая згадкі беларуская паэтка Канстанцыя Буйло, імя якой з 1989-га носіць школа ў вёсцы (акурат ў гэтым годзе прах паэтэсы перавезены ў Вішнева з Масквы). Верш Буйло стаў гімнашколы, якая, дарчы, выдзее свой летаніс з 1775-га.

ЗГАДКА ПРА ХРАПТОВІЧАЎ

З Вішнева праедем на Багданаву. На дарозе згадваем пра Храптовічаў; у вёсцы Альпанка мясціна з’езд у левы бок, які прывядзе да колішняй паліграфічнай сядзібы знакамітага роду. Каменны будынак пачатку XX стагоддзя, узвезены на месцы старога фальварковага сядзібы, захаваны. Але не мае даху. Шмат чаго бачыў ён на сваім веку. І намешкія войскі ў часы Першай сусветнай вайны, і дзіцячы салок ад мінскага трактарнага заводу. Сёння ж, безгаспадарны, зарастае хмызямі (зладзім тут суботнік). Архітэктурай нагадвае будынак з малонка Рушчыца “Расклінае гняздо”, які разам з “Зямлёю” змешчаны на памятнай манеце да 150-годдзя мастака. Але наваддае толькі здыма. Бо на малюнку — сядзіба Рушчыцаў у Багданаве.

БАГДАНАВА. КАСЦЁЛ І СЯДЗІБА

Зусім іншая карціна каля касцёла, які выдлава перабудоўвалі. Цяпер ён мае больш узнеўшы выгляд. Тэрыторыя вакол парадкуеца. З правага боку ад брамы ўжо усталяваны бюст мастака (створаны скульптарам Валера Янчукічам). А пры ім памятник каменю з бронзавай шыльдай вачэй перайшоў Рушчыцам. Як выяўляла сядзіба, вядома з фотаздымкаў і малюнкаў Фердынанда. Але сёння тут пустка.

ЛЕСВІЦА ФЕРДЫНАНДА РУШЧЫЦА

Апошні пункт маршрута — сямейнае пахаванне Рушчыцаў блізу вясковых могілька. На пагорак выдць адноўлены драўляныя сходы. Вось бы яшчэ паправіць шыльду “Месяца пахавання мастака Ф. Рушчыца”. На пагорку знайшлі спычаны многія прадстаўнікі роду. Есць там і старыя камяні, і велічыня мемарыялы, і сціплыя крыжы з простымі таблічкамі. На магіле ж мастака і яго жонкі — сучасны помнік. Бачна: людзі прыязджаюць у Багданаву часта, каб ушанаваць памяць творцы. У гонар сляннага сына нашай зямлі запалілі знічы і мы.

Зміцер ЮРКЕВІЧ
Фота аўтара

Афіша з 4 па 11 кастрычні

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- **Выстава адной карціны “Сутрэцца савецкіх танкістаў у Заходняй Беларусі”** — жывапіснага твора Монаса Ісавіча Манасова (1907—1980). **Да 6 кастрычніка.**
- **Выстава “Ты закрусеў, наш Мінск старадаўні”**. Аблічча горада на творах пачатку XX стагоддзя — 1968 года. **Да 6 кастрычніка.**
- **Выстава абразца “Нараджэнне Маці Божай”** (1648—1650) з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея, прымеркаваная да свята Нараджэння Прасветы Баргародзіцы і Прынсэпавы Марыі. **Да 6 кастрычніка.**
- **Выстава “Сімвалы, атрыбуты і алегорыі ў мастацтве Беларусі XVII—XIX стст.”** **Да 13 кастрычніка.**
- **Выстава “Пільны час”**. Жывапісны і скульптурныя творы беларускіх мастакоў — юбіляраў 2024 года. **Да 21 кастрычніка.**
- **Выстава “Іконы Веткі. Спас Нерукатворны. Творы са збору Веткаўскага музея стараабрадніцтва і беларускіх традыцый імя Ф. Р. Шклярава”**. **Да 27 кастрычніка.**
- **Экспурсіі: “Сямья-сямья...”** (6+), “Ягола калераў?” (6+), “Казі Усход” (10+), “Міфы Старажытнай Грэцыі і Рым” (10+), “Партыты даўня мінулых пакаленняў...” (10+), “Пільны час” (16+), “Жаночы партрэт” (16+), “Мінск у музеі” (16+) **Правадзіцца заўсёды.**

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- **Фотавыстава Валерыя Сібірыкава “Запрэделе”**. **Да 5 лістапада.**
- **Праграма “Кафляныя «лостворкі» шляхецкай сядзібы”**. **Правадзіцца заўсёды.**
- **Квэст “Тамніцы старажытнай сядзібы”**. Папярэдні запіс. **Правадзіцца заўсёды.**
- **Квэст “Пошукі мінулага”**. **Правадзіцца заўсёды.**
- **Экспурсіі “Інтэр’ер шляхецкай сядзібы”**. Папярэдні запіс. **Правадзіцца заўсёды.**
- **Экспурсіі “Шлях мастака Валенція Ваньковіча”**. Папярэдні запіс. **Правадзіцца заўсёды.**
- **Экспурсіі “Сядзібы партрэт”**. Папярэдні запіс. **Правадзіцца заўсёды.**

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- **Art-лекторіум “Зразумелае мастацтва”**. **Правадзіцца заўсёды.**

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- **Выстава “Традыцыйная беларуская кераміка”**. Творы з фонду Нацыянальнага мастацкага музея і вянецкага музея традыцыйнай культуры. **Да 27 кастрычніка.**
- **Батэлечны спектакль “Правадзіцца заўсёды”**.
- **Майстар-клас “Саломалпенне”**. **Правадзіцца заўсёды.**
- **Майстар-клас “Лялька-мотанка”**. **Правадзіцца заўсёды.**
- **Майстар-клас “Пацтва”**. **Правадзіцца заўсёды.**

1						2
	5			6		
		10				
						7
4	9		13		11	
			12			
				8		
						3

Разгадаць чайнворд дапаможа газета “Культура” №39 ад 27 верасня.

1. Свята анімацыйнага кіно.
2. Азербайджанская пастаноўка на міжнародным тэатральным фестывалі “Белая Вежа”.
3. Канцэрт з пляцоўкі Вялікага тэатра “Reflection - ...”.
4. Горад у Арменіі, дзе знаходзіцца беларуская абышчына “Беларусь”.
5. Цыркавое прадстаўленне.
6. Пасада, якую займае Алена Куракіна.
7. Беларускі культурны цэнтр у Астане.
8. Арт-групы з Баранавіцкага раёна.
9. Хобі, якому аддае час Олія Пільгун, ступендыятка фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі.
10. Мінавіта яна, па словах маладой актрысы Дар’і Лазарчык, да ўяўлення аб справе.
11. Імя кампазітара Глебавы, які напісаў музыку да балета “Маленькі прынец”.
12. Расійскі абласны цэнтр, дзе ладзіліся Дні культуры Рэспублікі Беларусь.
13. Фільм “Культурны код”.

МАГІЛЕЎСКИ АБЛАСНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР

г. Магілёў, вул. Першамайская, 7, тэл.: 8 0222 656604 (каса), сайт: mdrama.by

- Кіч у 2 дзях **"Піковая дама"** (18+). Начны паказ і фотасэт у дэкарацыях. **4 кастрычніка ў 18.30.**
- Музычная казка ў 1 дзеі **"Як Кашэй Бессмяротны з Васісай ажаніўся"** (6+). **5 кастрычніка ў 12.00.**
- Камедыя ў 1 дзеі **"Настаўленне для ахвотных ажаніцца"** (16+). **5 кастрычніка ў 18.30.**
- Музычная казка ў 2 дзях **"Царэўна-жабка"** (6+). **6 кастрычніка ў 12.00.**
- Крымінальная камедыя **"Хітрыкі Скапена"** (16+). Прэм'ера. **6 кастрычніка ў 18.30.**
- Аўтарскі мнаспектакль **"Я – лепшы"** (16+). **10 кастрычніка ў 18.30.**

УНП 700184039

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКИ КУПАЛА

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalilet@mail.ru

- Камедыя ў 2 дзях **"Паўлінка"** (12+). Галоўная сцэна. **4 кастрычніка ў 19.00.**
- Музычная камедыя па п'есе У. Галубка ў 2 дзях **"Пісаравы імяніны"** (16+). Прэм'ера. Галоўная сцэна. **6 кастрычніка ў 19.00.**
- Драма **"А зоры тут ціхія"** (12+). Галоўная сцэна. **8 кастрычніка ў 19.00.**
- Імпрэза **"Музыка душы"** (0+). Камінная зала. **9 кастрычніка ў 19.00, 12 кастрычніка ў 19.00.**
- Імпрэза **"Музыка душы. Роднае"** (0+). Камінная зала. **11 кастрычніка ў 19.00.**

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Балет у 2 дзях **"Лебядзінае возера"** (12+). **4 кастрычніка ў 19.00.**
- Канцэрт **"Reflection – Адлюстраванне"** (12+). **6 кастрычніка ў 18.30.**
- Экскурсія **"Унікальны свет закулісы Вялікага тэатра Беларусі"** (6+). **8 кастрычніка ў 15.30, 9 кастрычніка ў 15.30, 12 кастрычніка ў 11.00.**
- Камінная опера ў 2 дзях **"Севільскі цырульнік"** (12+). **8 кастрычніка ў 19.00.**
- Балет у 2 дзях **"Лебядзінае возера"** (12+). **9 кастрычніка ў 19.00.**
- Опера ў 3 дзях **"Макбет"** (16+). **10 кастрычніка ў 19.00.**
- Рамантычны балет у 3 дзях **"Эсмеральда"** (12+). **11 кастрычніка ў 19.00.**
- Опера-балет ў 2 дзях **"Вілісы. Фатум"** (12+). **12 кастрычніка ў 18.00.**
- Балет у 2 дзях **"Бахчысарайскі фантан"** (12+). **13 кастрычніка ў 18.00.**
- Канцэрт **"На пяльстках ружы. Творчасць і мацыярства"** (12+). Да Дня маці. Камерная зала імя Л.П. Александровскай. **13 кастрычніка ў 18.30.**

УНП 1910081332

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкарацыйна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- Тэатралізаваная экскурсія **"Гісторыя адной каралевы"**. **6 кастрычніка з 12.00.**
- Канцэрт **"Энергія сусветнай музыкі"** адзінага фартэп'янага трыа ў краіне Trio Time. Палацавы ансамбль. **5 кастрычніка ў 15.00.**
- Часовая экспазіцыя **"Ператвораны ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**. Да 13 кастрычніка.
- Выставачны праект **"Прыгажосць і мода. XIX–XXI стагоддзі"**. Да 20 кастрычніка.
- Экспазіцыя **"Цудатворная Жыровіцкая ікона Божай Маці ў камені"**. Аўтар праекта А. Пяпельскі. Малая выставачная зала. Да 18 лістапада.
- Выстава **"Маджарскія: армянскі род у гісторыі Беларусі"**. Калекцыйныя залы "Слуцкія паясы". Да 31 снежня.
- Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырыманіял нясвіжскага двара"**. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Квэст **"Палацавыя таямніцы"**.
- Віртуальныя выставы: **"Ператвораны ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны"**, **"Нясвіж – здабытак сусветнай культуры"**, **"Разбураны след вайны ў архітэктуры Нясвіжа"**, **"Шэдэўры калекцыі і ўнікальныя артэфакты музея-запаведніка «Нясвіж»"**.
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

Інфармацыйна-касавы цэнтр

(г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1)
• Экспазіцыя твораў Маргарыты Маніс **"Мінск у Нясвіжы"**. Да 9 кастрычніка.

Пастаянная экспазіцыя

- **"Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX ст."**
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стагоддзяў **"Культура часу"**. З фондаў музея-запаведніка.

Меропрыемствы

- Квэсты: **"Безаблічны артэфакт"**, **"Карта сямі каралеўстваў"**, **"Музейны дэтэктыў"**, **"Музейнае расследаванне"**.
- Культурныя мерапрыемствы: **"Прыём у княгіні"**, **"Дзень нараджэння ў ратушы"** (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сожэтна-ролевая развівальная праграма **"Школа шпіёнаў"** (да 25 чалавек).
- Гульня-знаёмства **"Музыка аб музеі"** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнявая праграма **"Выкрунтасы"** (група да 25 чалавек).

Падабраўнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 60027920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вобл., тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Квэст **"Таямніца двух куфраў"**. **5 кастрычніка ў 15.30.**
- **Лекцыя-візуалізацыя. Кожную сераду і суботу.**
- Часовая выстава **"Мір на фота: 100 гадоў ад веку мінулага да дня сённяшняга"**, прымеркаваная да Дня народнага адзінства. **Да 11 кастрычніка.**
- Экспазіцыя **"Войны XX стагоддзя. Гета ў Мірскім замку"**.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для двух **"Інтрыгі Купідона"**.
- Сямейная квэст-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"**, **"Асаблівае жаночае касцюма XVIII ст."**, **"Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."**, **"Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў"**.

УНП 590201541

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
 - Часовая экспазіцыя **"Адзіная памяць верных"**, прысвечаная 80-годдзю вызвалення Беларусі.
 - Часовая экспазіцыя **"Музей. Час. Памяць"**, створаная ў рамках праекта "Адкрытыя фонды".
 - У продаж паступілі сертыфікаты на наведванне экспазіцыі музея.
- Падабраўнасці ў сацыяльных сетках і на сайце waruseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Персанальная выстава Захара Кудзіна **"З'ява"**. **Да 27 кастрычніка.**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2350332, 8 017 3990978, час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава **"Слоўніковы запас"**. **Да 6 кастрычніка.**

УНП 192543414

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- **Малыўнічая казка ў 1 дзеі "Як куранятка голас шукала"** (0+). Фае тэатра. **5 кастрычніка ў 11.00.**
- **Інтрактыўны спектакль "Падарожжа ў Мумі-даліну"** (2+) ад тэатра лялек "Ухтышка", Віцебск. Фае тэатра. **5 кастрычніка ў 17.00.**
- **Танцавальна-забаўляльная праграма. Кранальная гісторыя без слоў у 1 дзеі "Дзюймовачка"** (3+). Глядзельная зала. **12 кастрычніка ў 11.00.**
- **Танцавальна-забаўляльная праграма. Любімай маці. Казка-фантазія ў 1 дзеі "Каля-Маля"** (4+). Глядзельная зала. **13 кастрычніка ў 11.00.**

УНП 300001869

t.me/kultinfo

Карыстаецеся стыкерамі ў алайн-ліставанні і хочаце папоўніць сваю калекцыю? Прапануем стыкерпак ад "Культуры"! Выказаць эмоцыі вам дапамогуць класікі беларускай літаратуры. Выбірайце самую трапную цытату — і здзіўляйце суразмоўцаў у Telegram!

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА). Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведччанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавечная ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ. Рэдактары аддзелаў — Віктар ГАУРЫШ, Данііл ШЭЙКА.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны адрас: 8 017 2860797.

Паліграфічны індэкс: 63875, 638752, 63879.

Ільготны да паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %). Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдзелены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзнуюцца і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Набыць газету ў Мінску можна ў крамах "Белдрук" на пр-це Незалежнасці, 48, і Пераможцаў, 5, на вул. Лабанка, 2, Валадарскага, 16, Няміга, 30, Леніна, 18, Максіма Багдановіча (ля прыпынку "Ст. м. Няміга"), у падземных пераходах на плошчы Перамогі і станцыі метро "Пятроўчына".

Падысана ў друк 03.10.2024 ў 16.00. Замова № 2275. Наклад 3598.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва «Беларускі Дом друку»". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 3820000007667 ад 30.04.2004.

© "Культура", 2024.

Рознічны кошт — па дамоўленасці. * — матэрыял на правах рэкламы.